

Učiteljski Tovariš

Stanovsko politično glasilo UJU — Poverjenišvo Ljubljana

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih plačil ne sprejemamo. Izhaja vsak tetrtek. Naročnina letno 60 Din, za izmenjavo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list z članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3112

Zastopniki poverjenišva UJU — Ljubljana pri g. ministru prosvete.

Obrazložitev zahtev pri gosp. načelniku za osnovni pouk. — Seja Glavnega odbora Činovniškega Saveza in uradniški zakon. — Sporazum v UJU in razpoloženje za nujno pozitivno in stvarno delo v korist šolstva in učiteljstva.

Dne 13. t. m. je minister prosvete, gosp. Boža Maksimović sprejel zastopnike poverjenišva UJU — Ljubljana pov. Andr. Skulja, tajnika Josipa Kobala in urednika »Učit. Tovariša« Ivana Dimnika.

Zastopniki so predložili g. ministru nujne potrebe, ki bi jih bilo treba rešiti v interesu šolstva in učiteljstva Dravske banovine.

Opozorili so na stanje glede šolskega nadzorstva v nekaterih srezih, kjer so bili ob koncu pretečenega šolskega leta postavljeni tkzv. pregledniki ter je položaj ostal za šolstvo in učiteljstvo povsem nejasen. Naj se reši vprašanje tako ali tako, je nujna potreba, da zavlada v tem pogledu neka definitivnost in stabilnost, ki je potrebna z ozirom na uspešen in miren razvoj šolstva.

Vprašanje stanarine in kuriva je tudi v Dravski banovini v veliki večini slučajev nerešeno. Učitelji ne prejemo stanarine, ker jim je ukinjena državna stanarina, a občine ne izplačujejo občinske stanarine. Celo one občine, ki so dosedaj izplačevale stanarino, so pričele oklevati glede vnošenja stanarine v proračun z motivacijo in v pričakovanju, da bo ista vnešena v državni proračun. Poleg tega se ne izplačuje ne ena ne druga stanarina v mnogih primerih učiteljem in vrtnaricam na vadnicah pri učiteljskih, učiteljem dodeljenim v pisarne sreskih nadzornikov, učiteljem srbohruvašcine, učiteljem prideljenim meščanskim šolam itd. Vse to predvideva pravilnik in bi bila vsa ta vprašanja rešena, ako bi bil pravilnik objavljen. Občine odbijajo stanarino tudi iz razloga, ker ni zadevnih izvršilnih predpisov, oziroma pravilnika.

Isto stanje je v pogledu kuriva, ker zakon o narodnih šolah ne predvideva količine kuriva, ki pripada v poedinih slučajih.

Akutno je tudi vprašanje namestitev in premetitev učiteljstva z ozirom na svojedobno objavo praznih službenih mest, ker šolstvo in učiteljstvo čaka nanje, in ki za Dravsko banovino še niso izvršena. Mnoge šole in razredi so iz tega razloga še vedno nepopolni in brez učiteljstva.

Glede nameščenja pogodbenega učiteljstva so zaprosili zastopniki, naj se vrše na podlagi poročil bankskih uprav ter so se sklicevali na konkretne slučaje.

Kontraktualnim učiteljem, ki jim je banska uprava predlagala podelitev stalnosti, naj bi se ista čimprej podelila. Oni so dobili naše državljanstvo in je to nujno potrebno tudi iz kreditnih ozirov za omogočitev sprejema novih učnih oseb v državno službo in zaradi otvoritve kredita za one, ki so že v službi.

V pogledu pretvarjanja višjih razredov osnovne šole (5., 6., 7. in 8.) v razrede višje narodne šole je nastala velika kolizija. Zakon o narodnih šolah je treba v tem pogledu striktno izvajati. Pretvarjanje razredov (od daja otrok) za razrede meščanskih šol, ni predvideno z zakonom o narodnih šolah. Zaščiti je treba učiteljstvo narodnih šol, ki mu daje zakon o narodnih šolah zakonito pravico do naturalnega stanovanja v šolskih zgradbah zidanih za osnovno šolo, da se ta

stanovanja ne bodo oddajala učiteljem drugih šol na škodo učiteljstva narodnih šol. Ker rešuje tudi to vprašanje pravilnik k zakonu o narodnih šolah, se tudi iz tega razloga prosi za njega nujno objavo.

V pogledu stanarine so se obrnili zastopniki do g. ministra s prošnjo, da se tudi učiteljem regulira gmotni položaj in stanarina v zmislu poviškov po novem uradniškem zakonu. Gospod minister je sam pojasnil, da se pri izdaji zakona o narodnih šolah ni moglo regulirati materialno stanje učiteljstva, obljubil pa je, da hoče posvetiti vso pažnjo temu vprašanju ob priliki revizije uradniškega zakona. Vse kategorije ostalih uradnikov so s specialnimi zakoni in uredbami dobile specialne doklade, izvzemši učiteljev. Iz tega razloga so zastopniki zaprosili gospoda ministra, da se učitelji razvrste po novem uradniškem zakonu z ozirom na predpisano izobrazbo ($4 + 5 = 9$ let študija in diplomski izpit), v vsakem slučaju pa, ako imajo stanovanje v naravi ali prejema stanarino od občine, da se izplača razlika med ocenjenim stanovanjem ali občinsko stanarino in povišano stanarino po novem uradniškem zakonu.

Prosimo g. ministra, da se prizna in izplača upraviteljska doklada vsem upraviteljem, izvzemši onim, ki so oproščeni pouka v razredu.

Urediti je treba tudi izplačilo stanarine onim učiteljem, ki so sprejeti v tečaj za defektno dečo v Beogradu, da jo bodo prejeli iz državnega proračuna, ker jim jo občine ne bodo izplačale z ozirom na to, da niso zaposleni v šoli dotične občine.

Zastopniki poverjenišva so zaprosili g. ministra, naj veruje, da so vsa ta vprašanja iznešena edino v interesu šole in učiteljstva ter iz ljubzelnosti do urejenih razmer v naši državi. V popolnem zmislu intencij kraljevske vlade ter jih iz tega razloga priporočajo kot nujna.

Nato so se zglasili zastopniki poverjenišva tudi pri načelniku za osnovni pouk g. Drag. Djordjeviću, da ga podrobno informirajo o vseh teh zadevah. G. načelnik je z veliko pozornostjo in zanimanjem premetril vsa ta vprašanja.

Dne 12. oktobra se je vršila seja Glavnega odbora Činovniškega Saveza, kateri je prisostvoval poleg predsednika Zveze državnih nameščencev v Ljubljani g. Maks. Lillega tudi podpredsednik Zveze, pov. UJU tov. Andrej Skulja. Ta seja je bila v prvi vrsti posvečena uradniškemu in penzijskemu zakonu ter spomenici Zveze državnih nameščencev v Ljubljani, o čemer prinašamo podrobno poročilo na drugem mestu.

To priliko so porabili zastopniki poverjenišva, da so med potjo stopili v stik z zastopniki zagrebskega poverjenišva, v Beogradu pa z zastopniki izvršnega odbora in beograjskega poverjenišva. Odločilni fak-

torji so pristali na želje ljubljanskega, zagrebskega in splitskega poverjenišva, sprejete na Zidanem mostu, o čemer prinašamo poročilo na drugem mestu ter je s tem podana lepa baza za uspešen in sporazumen razvoj naše organizacije.

Predsednik UJU g. Milan Rabrenović je bil iz tega razloga dvakrat pri g. ministru. Zadeva se je tikala tudi potrditve novih pravil.

Dne 19. in 20. oktobra se bo vršila seja širjega glavnega odbora UJU v Beogradu, na katero pridejo zastopniki vseh poverjeništev in katera bo v prvi vrsti posvečena razvrstitvi in zahtevam učiteljstva z ozirom na nov uradniški zakon.

Zastopniki poverjenišva so odšli iz Beograda z zadovoljstvom v srcu ter v trdnem prepričanju, da je le v pozitivnem, treznem in stvarnem delu naš spas in le v tem tudi zmaga naših zahtev.

Za ojačanje našeg Udruženja.

(Odgovor izvršnog odbora UJU.)

Posle našeg pisma (štampano v 77 broju »N. prosvete«) upućenog sekcijama potpisnicama ovog Zapisnika, mi smo očekivali da ćemo na jednom zajedničkom sastanku sve nesuglasice raspravljati i sporazumno rešiti, bez postavljanja ikakvih uslova ma s koje strane. I kada smo, prvo iz »Učiteljskog Tovariša« a po tom i iz upućenog nam pisma, zaznali za ove uslove i za sastanak u Zid. Mostu dviju sekcija, bez ostalih i bez nas, iskreno da rečemo, na nas je to učinilo veoma težak utisak. Pitali smo se: zar i mi nismo mogli biti na tom sastanku, i zar se nije moglo pokušati da se te nesuglasice otklone dogovorno i bez postavljanja uslova? Ali kada su nam već postavljani uslovi, mi na njih odgovaramo otvoreno, iskreno i drugarski, bez ikakve rezerve, svesni svoje odgovornosti.

Pošto se u I., II., III., IV. i V. tačci pomenutog Zapisnika iznose mišljenja o ovome što je bilo na poslednjjoj našoj Glavnoj skupštini to ako bismo i mi na sve to odgovarali, nesumnjivo je da bismo došli u konflikt, stoga u ta pitanja, pošto od toga ni druga strana ne pravi pitanje, ne mislimo i nećemo ni ulaziti i najbolje je i ne ulaziti. Ali izjavljujemo da o legalnosti i pravilnom izboru nove uprave među nama na sednicama Širega odbora ne može biti nikakve diskusije, i to imamo primiti svi bez izuzetka, jer ono što je Skupština rešavala, samo ona može i menjati. To je pitanje van našeg domašaja, a sve ostalo, što god je moguće, primamo. Sada prelazimo da na tačku po tačku postavljenih nam uslova damo svoj odgovor.

1. Pošto je pravo svakog izbranog člana Uprave da se odreče ili ne odreče članstva u Upravi, to i mi pristajemo i izjavljujemo: da bi sadašnja Uprava imala »značaj poslovne Uprave do potvrde novih pravila«, odnosno do »prve naredne skupštine UJU« dajemo časnu reč da ćemo pred prvu našu skupštinu podneti svi ostavke a to će učiniti i strana koja ovo predlaže, i onda će se tim samim staviti na dnevni red na prvjoj našoj skupštini i izbor nove uprave.

2. Pošto po našim pravilima Izvršni odbor sačinjavaju: »predsednik, dva potpredsednika, glavni tajnik i 8 članova«, to bismo se ogrešili o Pravila, ako bi u Izvršni odbor Udruženja ušli i »svi poverenici« tj. predsednici sekcija, pošto nova Pravila, koja to omogućuju, nisu još odobrena.

Ali da bi Uprava imala »potrebno oslonu u svim delovima staleža i organizacije« izjavljujemo da pristajemo da se Širi odbor sastavljen od Izvršnog odbora i predsednika sekcija sastaje u »redovnim mesečnim sednicama«, a ako je potrebno i češće i da »ta Uprava deluje u svim poslovima i pitanjima organizacije« a Širi će odbor u

prvoj sednici naći samo pokriće tim izdaci-ma za dolazak predsednika sekcija.

3. Smatramo da direktive za pravac pisanja u listu daje Uprava a ne urednik, i da ona prema tome postavlja i smenjuje urednike i snosi odgovornost za ono što se u listu donese. Za to imamo primera i u prošlosti kada je uprava smenila jednog urednika »N. prosvete«, što je doneo izvestan članak mimo Uprave. Nalazimo da se ni sadašnjoj Upravi ne može ozbiljno zameriti da je pisanje lista bilo neobjektivno i za sve delove nejednako pravno. Ako se mislilo na izvesnu sekciju kojoj je jedna stvar vraćena, ne što se nije htela štampati, već što se izjavila želja da u interesu naših dobrih odnosa ne bi trebalo štampati tu stvar, jer bi u protivnom sledovao i komentar tome. A napomenuto je i to, da ako se i posle datog obaveštenja ipak želi štampanje, neka se vrati, ono će se i štampati. Napominjemo i to, da ne nalazimo za nemoguće »da urednik lista bude i aktivni predsednik jedne sekcije«, jer kada je to mogao biti predsednik Uprave UJU koji je time imao punu vlast i u kome je tada bilo sve skoncentrisano, zašto da to ne bi mogao biti i jedan predsednik sekcije. Ali izjavljujemo da od toga ne pravimo pitanje i da pristajemo »da imenovani forum uprave (s poverenicima) mesto urednika popuni novim neutralnim licem tj. oni, koje se niukoliko nije angažovalo u ovim našim nesuglasicama. U toliko pre i tim lakše ovo će se izvesti što je sadašnji jedan od urednika »N. prosvete« ove dužnosti primio samo privremeno, za koje vreme nije hteo ni pripadajuću mu nagradu primiti; a primio se uredništva samo stoga da bi se u ovim izuzetnim prilikama pokazala veća kompaktnost potreban autoritet Uprave.

4. Ova reorganizacija, izvršena na izložen način, pošto će nesumnjivo imati potrebnog oslonu u svima delovima staleža i organizacije i veći autoritet, izvršiće se odmah, jer će se Širi odbor u najkraćem vremenu sastati.

5. Kao što smo se izjavili pristajemo da »mandat ove Uprave ne može ni u kom slučaju da traje duže od prve naredne skupštine UJU«, samo ne znamo zašto se zahteva da se ta naredna Skupština održi baš u Splitu, kad to nikakve veze niti je imalo niti ima sa ovim pitanjem, i kad po Pravilima UJU (čl. 17.) »Izvršni odbor određuje dnevni red, mesto i dan sastanka Glavne skupštine.«

No i ako Pravila izrično naređuju da određivanje mesta Skupštine vrši Izvršni odbor, mi ipak izjavljujemo da pristajemo da se mesto održanja naredne Skupštine reši u Širem odboru sporazumno.

Ovim smo dali naš precizan odgovor na svih 5 tačaka postavljenih nam u uslovima.

Še je čas, da dvignete število naročnikov „Našega roda“, pošljite še naknadna naročila.

LISTEK.

JANKO GAČNIK:

Nacionalna vzgoja.

(Zmage narodnih šol.)

Ob deseti obletnici plebiscita na Koroškem se pri nas kaj mnogo govori o vzrokih našega poraza; najraje pa se govori o krivcih, ki se jim pripisuje za Jugoslavijo nesrečni izid plebiscita. Pri nas iščejo in kažejo na krivce, v sosednji Avstriji pa med velikim navdušenjem slavijo tudi može, ki so plebiscitno propagando vodili in se jim pripisujejo zasluge za zmago dne 10. oktobra 1920.

Za nas jugoslovenske učitelje je pri vsem tem gotovo najbolj zanimivo, da je med možmi, ki jih sedaj Nemci slavijo in odlikujejo, izredno mnogo učiteljev in da ti učitelji zavzemajo vodilna mesta nemškega plebiscitnega propagandnega dela; saj je vodja in duša vsega tega dela bivši osnovnošolski učitelj g. Vincenc Šumi.

Najvnetejši njegovi pomagači so zopet učitelji, med temi v prvi vrsti pisatelj Per-

skovnik, pisec krasne propagandne knjige, »Ein Volk in Not«, ki je posvečena duševnemu vodji vsega nemškega boja za Koroško, Vincencu Šumiju. Učitelji Šumi, Perkovič, Preglav, Canko, pa še drugi so bili tudi prvi, ki so že leta 1918. zbrali prve protijugoslovenske bojne čete in je bil njihov prvi vrhovni poveljni učitelj Preglav. Vendar pa bi mi Jugosloveni plebiscita na Koroškem ne izgubili kljub vsemu propagandnemu delu naših nasprotnikov za časa plebiscita, ko bi učitelji na Koroškem ne delovali že davno pred plebiscitom na raznarodovanje našega naroda na Koroškem. Vzroki nesrečnega izida plebiscita segajo daleč nazaj, še desetletja nazaj v dobo pred svetovno vojno.

Gotovo je, da so po mestih in trgih gospodarski vplivi in socialne razmere speljale tisoče in tisoče Slovencev v nemški tabor že davno pred začetkom svetovne vojne, vendar pa je, posebno po vaseh v zadnjih desetletjih pred izbruhom svetovne vojne največ naših ljudi potučila šola, predvsem osnovna šola. In kdo je duša šole. — seveda učitelj, osnovnošolski učitelj. Ze poprej sem omenil imena nekaterih koroških učiteljev, ki so vodili boje in plebiscitno propagandno delo — razume se, da so ti učitelji tudi osnovnošols-

ske mladino vzgajali v protislovenskem duhu. Razen v par samotnih vaseh in v gorskih krajih z enorazrednicami, so bili na vsaki šoli osnovnošolski učitelji organi ponemčevalne politike.

Bili so to večinoma sinovi takih slovenskih staršev, ki se za šolsko vzgojo svojih otrok v nacionalni smeri niso zanimali, ker so popolnoma zaupali šoli. so bili sami narodno nezavedni ali pa so špekulirali na boljšo bodočnost svojih otrok. Tako je že osnovna šola odtujila slovenskemu narodu bodočega njegovega učitelja. Potujčevanje učiteljskega naraščaja se je nadaljevalo potem lna učiteljišču in če še to ni zadostovalo, da bi stopil učitelj, sin slovenskih staršev v tuje službe, v službo potujčevanja lastnega naroda, je v nemško nacionalnih vodah plavajoča šolska oblast namestila upornega učitelja v kaki prav samotni koroški vasi ali pa na planinski šole kakor sta Strojna in Ojstričica pri Dravogradu. Le malo učiteljev je vzdržalo in ostalo zvestih majki Slavi, tem veljaj vsa čast in vse priznanje; bili so samotni hrast na širokem travniku; le za nje je veljal Koseskega izrek: »Hrast se omaje in hrib zvestoba Slovcenu ne gane«. Ob tej priliki bodi tudi poudarjeno, da je ravno

prevaljski okraj, t. j. Mežiška dolina, tako srečna, da je mogla prevzeti v boju izkušene narodno-kulturne bojevnike, katerih značaj so se iskresali v valovih pangermanskega morja in le tem učiteljem se je v prvi vrsti zahvaliti, da postaja Mežiška dolina vedno bolj jugoslovenska. Načini bojev teh učiteljev so sicer različni, nacionalni namen pa je pri vsakem, pa naj si bo tega ali onega svetovnega naziranja — isti namreč — da se izgubljeni sinovi zopet privedejo v naročje majke Slave.

Toda povrnimo se zopet v mislih na Koroško v predvojnih časih in pogledimo v šolo, v razred učitelja ponemčevalca.

Zvest navodilom od zgoraj uredi vsako učno uro in z njo vsak učni predmet tako, da služi ponemčevalnemu namenu. Ni mu ravno do tega, da bi slovenski otrok pridobil mnogo znanja, ni tudi neobhodno potrebno, da bi se moral slovenski otrok naučiti nemškega jezika, glavno je in to je cilj koroške šole, da se otrok vzgoji v slovenskega narodnega odpadnika, da vzljubi nemški narod, zasovraži pa lastni, slovenski rod.

(Konec prihodnjč.)

Posvetite še en teden delu za „NAŠ ROD“ in pošljite naročila po prejetih položnicah.